

Висновки. Формування систематичних відповідей на численні виклики богословській освіті в Україні сьогодні можливе лише через створення конфесійних університетів, подібних до Українського католицького університету. Однак, протестантське і православне середовища все ще не готові до формування таких університетів.

Література:

1. Добко Т. Роль християнської освіти та виховання у формуванні громадянського суспільства / Тарас Добко // Богословія. – 2000. – № 64. – Книги 1–4. – С. 68–78.
2. Закон України “Про вищу освіту”. Відомості Верховної Ради 37–38 (2014). – Режим доступу: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Соціально зорієнтовані документи УГКЦ (1989–2008) / заг. ред. Леся Коваленко. – Львів : Вид-во УКУ, 2008. – XXVIII + 711 с.
4. Хромець В. Л. Богословська освіта в Україні: релігійний і світський контекст / В. Л. Хромець. – Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2018. – 312 с.
5. Черенков М. К идее христианского университета. – Режим доступу: https://risu.org.ua/ua/index/expert_thought/open_theme/41160/.
6. Чорноморець Ю. П. Позитивні тенденції у розвитку українського православ'я сьогодні: нова якість освіти та наукових розвідок конфесійних вчених / Ю. П. Чорноморець // Державно–церковні відносини в Україні : сучасний стан та тенденції розвитку / [за ред. В. Д. Бондаренка та І. М. Мищака]. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – С. 499–515.
7. Чорноморець Ю.П. Легітимізація теології як науки в пострадянському православному ландшафті // Філософська думка-Sententiae: Спецвипуск № 2 (2011) «Теологія і філософія релігії». – Вінниця: ВДТУ, 2012. – сс. 7-14.

УДК 361.6

Шевчук П.В.

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

**ПОСТЛІБЕРАЛЬНИЙ ПРОЄКТ ДЖОНА МІЛБАНКА
ТА АНДРІАНА ПАБСТА**

В статті аналізується особливості проекту постліберального устою, що пропонує візію більш добросовісної політики. Найважливішими компонентами цього проекту постають: християнський соціалізм, політичний плюралізм, справжній корпоративізм, культура честі й гідності, створення спільнот, які будуть об'єднані навколо цінностей і чеснот. Було розглянуто погляди авторів на роль церкви в суспільстві, яка може стати трансформуючим осередком громадського, культурного та політичного життя, сприяючи організації місцевого самоврядування.

Ключові слова: *постлібералізм, добросовісність, Джон Мілбанк, Адріан Пабст.*

Шевчук П.В. Постлиберальный проект Джона Милбанка та Адриана Пабста. В статье анализируется особенности проекта постлиберального политического устройства, что предлагает видение более добросовестного политики. Важнейшими

компонентами цього проекту являються: християнський соціалізм, політичний плюралізм, настоячий корпоративізм, культура честі та достоїнства, створення спільнот, які будуть об'єднані навколо цінностей та добродетелей. Були розглянуті погляди авторів на роль церкви в суспільстві, яка може стати трансформуючим центром суспільної, культурної та політичної життя, сприяючи організації місцевого самоуправління.

Ключевые слова: постлібералізм, добродетель, Джон Мілбанк, Адриан Пабст.

Shevchuk P. Postliberal project of John Milbank and Adrian Pabst. The article analyzes the features of the draft post-liberal order, which offers a vision of a more virtuous policy. The most important components of this project are: Christian socialism, political pluralism, true corporatism, a culture of honor and dignity, the creation of communities that will be united around values and virtues. The authors' view on the role of the church in society, which can become a transformative center of public, cultural and political life, contributing to the organization of local self-government, was considered.

Key words: postliberalism, virtue, John Milbank, Adrian Pabst.φ

Актуальність теми дослідження. В умовах панування постправди та маніпулятивних технологій у вітчизняному публічному просторі, а також поглиблення розчарування в ліберальному устрої, проект постлібералізму може виступити альтернативою, перш за все, через запропоновану візію більш добросесної політики. Актуальними виявляються, запропоновані Джоном Мілбанком та Адрианом Пабстом структурні реформи у політичній та економічній сферах, а також їх особливий наголос на потребі в децентралізації, що може сприяти активізації участі громадян в демократичних процесах.

Мета та завдання дослідження. Метою статті є аналіз ідейних основ альтернативного суспільно-політичного проекту постлібералізму, що був запропонований Дж. Мілбанком та А. Пабстом.

Стан розробки проблеми. Проект постлібералізму, що його запропонували радикальні ортодокси, наразі є мало дослідженим, адже програмна праця «Політика добросесності: постлібералізм та майбутнє людства», була виданою лише в 2016 році і ще не знайшла належного осмислення в богословському середовищі. Опублікованими є лиш короткі критичні рецепції Роуена Вільямса та Джонатана Коула.

Основний виклад матеріалу. В основу концепції «постлібералізму» покладено ідею політики втілення загального блага та намагання поєднати традиції добросесності із більшою участю народу у місцевому самоврядуванні [6, с.14]. В економічній сфері, постлібералізм пропагує відхід від ліберального ринкового капіталізму та побудову більш справедливих моделей економічних відносин, також наголошуючи на поверненні до ідеї соціального призначення, згідно якій цінність людини визначається її внеском в загальне благо спільноти. На протигагу сучасному індивідуалізму та егалітаризму, постліберали відстоюють принципи соціальної солідарності та братерських взаємовідносин. В сфері політики пропонується перехід від «політики меншості» (захисту інтересів виключної групової ідентичності) — до «політики більшості», заснованої на балансі інтересів та спільної соціальної ідентичності).

Найважливішими компонентами цього проєкту постають культура честі й гідності, створення спільнот, які будуть об'єднані навколо цінностей і чеснот, християнський соціалізм, політичний плюралізм, справжній корпоративізм. Під останнім розуміється повернення до католицького вчення про суспільство, що виникає з потреби індивідів у самореалізації в межах певної общини: сім'ї, церкви, мікрорайону, волонтерської організації чи професійного співтовариства. Корпоративи виступають координаційними центрами по між різними класами суспільства: власниками приватних підприємств з одного боку та працівниками з іншого, які можуть бути об'єднані в межах даного кооперативу на основі принципів братерства та солідарності, субсидіарності та персоналізму.

Дж. Мілбанк і А. Пабст прагнуть створити нові підходи до вибудовування внутрішньої та зовнішньої політики, збільшуючи значення самого суспільства, культури та міжособистісних відносин, на противагу домінуванню централізованої держави. Отож, «постлібералізм» – це альтернативне бачення суспільно-політичного устрою, в основі якого лежать поєднання принципів доброчесності та громадської участі. Фундаментальною передумовою цього проєкту постає оптимістична антропологія, що впливає на розуміння суспільних інститутів як інструментів для виховання громадян та плекання доброго в людській природі. Тобто політика має повернутися до розуміння себе як «політики душі», тобто виховання доброчесних громадян та скеровування їх до спільної мети – загального суспільного блага.

Мілбанк і Пабст пропонують конкретні кроки для розбудови етичних підходів до корпоративного управління, відновлення людського становлення як економічного покликання, переваг регіонального, кооперативного виробництва та виробництва продуктів харчування, обмеження заборгованості, тобто для повернення етичної економіки [6, с. 81]. Постліберали виступають за використання інструменту посередництва у вирішенні конфліктів, а також намагаються спонукати громадян до більш доброзичливого суперництва в процесі досягнення цілей. Вони відмовляються від реактивних підходів до вирішення проблем, які пов'язані з боротьбою зі злочинністю, безробіттям тощо, котрі є лише наслідками більш глибоких тенденцій, пропонуючи зайняти активну позицію в боротьбі саме з першопричинами. Приймаючи стратегію раннього втручання, постліберали, зокрема, пропонують створювати освітні програми з виховання дітей для неблагополучних батьків. Сучасний бізнес-етос, який зорієнтований на фінансову вигоду як єдину мотивацію, може забезпечити стабільний економічний прогрес, однак він призводить до нерівності, а також стимулює відверту злочинність. Тому, для забезпечення стабільності та стійкості економічної сфери, необхідно сформулювати новий внутрішній етос, основу якого становить мотивації індивіда до збереження ним власної гідності. На їхню думку, це прагнення має глибші психологічні коріння, ніж поривання до влади та матеріальних благ. Отож, прагнення до визнання оточуючими за професійні здібності та вклад у суспільний добробут, стає невід'ємності аспектом соціальної мотивації, адже логіка взаємної поваги є вкоріненою у людську культуру [6, с. 61]. Така етика здатна призвести до зміни світоглядної парадигми, коли обмін похвалою стане самоцінною соціально-економічною валютою, адже дедалі більше і більше споживачів прагнутимуть до життя, наповненого повагою. На противагу імперсоналізму ліберальних інституцій і їхній політиці акцент переноситься на ідею

«цілісності людини», яка виражається в єдності тіла, розуму і душі. Цей образ стає свого роду моделлю для побудови нового соціального порядку, що є більш фундаментальним, ніж держава чи ринок.

Постліберальна політика добродетелі окреслює контури нової економічної та державної політики, що будується на основі взаємної довіри і колективних зусиль. У період Пізньої античності та Середньовіччя здійснення політичної влади розглядалося як втілення вічного порядку, а іноді і як божественний дар благодаті, який мав бути належним чином отриманим через трансформативне й архітектонічне вдосконалення природи, в якій виражається доброта Бога. Телос постліберальної політики полягає у тому, щоб втілювати, наскільки це можливо, справедливість та гармонію первинного творіння Бога в межах громадянського чи імперського устрою.

Задля активізації населення в демократичних процесах Мілбанк і Пабст пропонують здійснити реформу «децентралізації», сутність якої полягає у запровадженні відносного самоврядування регіонів, груп меншин і вільних асоціацій. Ця реформа здатна не тільки покращити економічне становище на місцях, але й ефективно вплинути на політичну ситуацію в країні загалом. За такого підходу, «ціле» розуміється як динамічний синтез, а не як сукупність суб'єктів, над якими держава здійснює правління через ієрархічні структури нав'язування власної політики. Пропонований суспільний устрій передбачає не розділення, а органічне співробітництво, що здійснюється шляхом балансування інтересів центральної і місцевої влади. Отже, прибічники постлібералізму ставлять за мету перетворення централізованої, унітарної держави на федералізовану, в якій політика здійснюватиметься за принципом делегування повноважень. Цей принцип має реалізовуватися на нижчих рівнях, таких як регіональне або місцеве самоврядування, а також на рівні церковних парафій. Водночас вирішення наднаціональних і глобальних інституційні проблеми залишаються актуальними, що вимагають міжнародної співпраці. Зокрема, мова йде про міграцію, транскордонну злочинність, тероризм, руйнування довкілля та фінансові зловживання.

Перезавантаження демократичних процесів, на думку Мілбанка та Пабста, неможливе без оновлення місцевого самоврядування. Ключовим фактором у цьому процесі можуть стати нові способи самостійного вирішення питань внутрішнього керівництва, зокрема, створення широкої мережі громадських об'єднань та соціальних підприємств під керівництвом очільників населеного пункту, а також сприяння діалогу громадськості з місцевими чиновниками. Отож, органи місцевого самоврядування покликані не просто надавати послуги громадянам або знаходити найдешевшого постачальника цих послуг, але стати координатором між громадськістю та приватними сектором. Мілбанк і Пабс особливо наголошують на важливості загальної участі у виборах до органів місцевого самоврядування, проведення відкритих «праймеріз» для кандидатів на виборах мера і депутатів міських рад, де мешканці можуть висунути пропозиції щодо ключових аспектів побудови місцевої політики.

Автори розвивають власну концепцію суспільства, що складається з трьох прошарків: «усіх», «небагатьох» і «одного», зазначаючи, що в умовах ліберальної демократії відсутній найважливіший прошарок «небагатьох», так званих «добродетельних експертів», які були би прикладом у всіх галузях суспільства, природно взаємодіючи з різноманітними корпоративними групами, інтереси яких вони втілюватимуть. Вживаючи

більш звичний термінологічний апарат, ми можемо визначити поняття «небагатьох» як «впливову меншість», згідно Михайлу Черенкову [1]. На думку Мілбанка і Пабста, людство має потребу в більш справжній еліті (на кожному рівні, у кожній галузі), яка діятиме не шляхом маніпулювання індивідами, а, скоріше, через виховний вплив на людей і спільноти. Свобода – це дар, який може бути забезпечений для всіх і різними способами через правильні процеси формування. Автори вбачають шлях до збереження та зміцнення демократії у віднайденні згоди «багатьох» — з порадами «небагатьох» та виконавчих рішень «одного». Такий баланс поміж цим групами радикальні ортодокси називають «змішаним урядом», або «змішаною конституцією», яка покликана об'єднати ці три групи на основі моральних і соціальних чеснот – мужності, щедрості, подяки, вірності, братерства [7].

Виходячи з такого погляду на суспільство, Мілбанк і Пабст актуалізують роль «одного», тобто обстоюють утвердження конституційно-монархічного устрою. Завдяки своїй унікальній ролі символу державного устрою, монархи володіють здатністю «піднімати» політиків до трансцендентного ідеалу. Монарх або президент, що стоїть вище виконавчої влади, може привернути увагу до стратегічних питань довгострокового національного розвитку, запобігаючи маніпулюванню тимчасовим обіцянкам політичних партій. Доказом надзвичайного значення монарха є збереження єдності чотирьох британських націй, незважаючи на змінні уряди та короткострокові фракційні або ідеологічні інтереси. Монархи, на думку авторів, можуть більш ефективно втілювати інтереси країни, які не отримують належної уваги тимчасовою більшістю. Отож, монархічна влада постає в ролі арбітра, який забезпечує демократичні процеси, дотримуючись принципів справедливості. Мілбанк і Пабст наголошують на тому, що конституційні монархії славляться своєю повагою до конституції та інститутів закону, а також високим рівнем економічного розвитку. За рейтингом якості життя конституційні монархії займають сьоме місце з першої десятки і шістнадцяте з перших двадцяти країн світу. Це показовий факт, адже держави з республіканською формою правління перевищують кількість монархій у співвідношенні 5 до 1 (150 проти 31).

Для Мілбанка і Пабса велике значення має те, що хоча в Великобританії королева уособлює владу над країною, однак принципи і стандарти, якими вона керується, походять від Бога, їх справжнього джерела, а не сформовані нею самою чи урядом. Після розриву Генріха VIII з Римом Англійська церква прагнула зберегти баланс між священством і монархією, що відображає патристичний і середньовічний акцент на священницькій і царській владі Христа. Річард Хукер, засновник англійської теології, у своїй основоположній праці *Закони церковної політики* (1594) пояснює унікальність англійської корони, яка об'єднує в особі монарха як голову Англійської Церкви, так і очільника держави. Монарх є частково відповідальним за сприяння доброчесності своїх підданих. Він виступає у ролі посередника христологічного зближення божественного з людським. Єдність обох еклезіологічних ролей відповідає уявленню про те, що церква має духовну владу і разом зі світською владою утворює державу під керівництвом світського, але помазаного, монарха. У таких умовах церква визнає авторитет «держави», яка має свою регіональну світську легітимність, але відкидає її абсолютний авторитет [4, с.154]. Політична роль церкви полягає не в тому, щоб освячувати державу, замінюючи представницький уряд, а, навпаки, у навчанні представників державного та громадського

секторів принципам доброчесності, адже без цього демократія не може добре функціонувати [5, с. 11]. У такому разі, конституційна монархія постає більш збалансованою формою правління на відміну від світського регулювання, що балансує між крайнощами тиранічної абсолютизації влади, з одного боку, і схильністю до анархічного релятивізму – з іншого.

Отже, Мілбанк і Пабст наголошують на потребі збільшення ролі монарха, максимального використання ним своїх можливостей пропонувати урядові шляхи вирішення довгострокових проблем країни, а також порушувати критичні запитання стосовно поточної політики. Відтак монарх або його символічний еквівалент (яким може бути президент) стає здатним оновити, пожвавити та демократизувати свою традиційну роль. По-перше, як арбітр, він може сприяти дотриманню усіма учасниками політичного процесу своїх конституційних повноважень і верховенства права, по-друге, він може виступати у ролі посередника і гаранта того, що уряд, парламент і судова система братимуть належну відповідальність за забезпечення загального блага та досягнення довгострокових національних цілей відповідно до інтересів суспільства [6, с. 159].

Хоча британські прибічники радикальної ортодоксії розробили цілісний і переконливий теолого-політичний проєкт, він все ж не позбавлений певних недоліків. Зокрема, варто звернути увагу на зауваження Роуена Вільямса, який констатує історичну недостовірність твердження про те, що Іспанська і Британська імперії до XVII століття продовжували традиції середньовічних монархій і «певною мірою утверджували загальне благо». Вільямс цілком виправдано підкреслює, що обидві імперії здебільшого забезпечували власне процвітання за рахунок работоргівлі. Крім цього, критики неолібералізму ігнорують небезпечні тенденції неоімперіалізму в політиці Росії та Китаю, зокрема, їхні яскраво виражені територіальні амбіції, відродження абсолютизму та ксенофобії [10].

Наступним важливим елементом постліберального влаштування суспільно-політичного устрою є визначення місця та ролі Церкви. Мілбанк і Пабст радикально протистоять секулярним тенденціям, що уявляють державу і Церкву абсолютно незалежними політичними структурами, які постійно конкурують між собою. Вирішення цієї проблеми лежить у переосмисленні ролі Церкви як такої, що покликана запропонувати кращі законодавчі і політичні ініціативи, оскільки рішення ліберальної держави часто сприяють дехристиянізації нації.

Британські богослови наголошують, що церква здатна стимулювати більш активну участь населення в системі місцевого самоврядування. Зокрема, Англійська церква, підтримуючи парафіяльну систему, яка має широку мережу соціальних і громадських ініціатив, може допомогти в процесі структурування і координації місцевого життя, беручи активну участь у різних сферах суспільного розвитку, таких як освіта, охорона здоров'я, бізнес. Церква володіє мережею соціальних і громадських ініціатив: молодіжними гуртками, групами для мам та їхніх малят, кредитними спілками і медичними службами, а також надає різноманітні економічні й соціальні послуги, такі як допомога харчовими продуктами, проведення благодійних обідів для літніх людей, надання притулку для бездомних, фінансове консультування. Соціальний простір церкви охоплює різних представників, тому церква здатна досягти своїм впливом більшу

кількість людей і груп, ніж будь-яка інша форма асоціативного об'єднання членів суспільства.

Отже, у практичному сенсі саме Англіканська церква, підтримуючи парафіяльну систему, допомагає структурувати і координувати місцеве життя, створюючи платформу для ширшого залучення людей в покращенні життя у власному осередку та забезпеченні розвитку таких сферах як освіта, охорона здоров'я, бізнес, тощо. Активізація парафіяльної системи потенційно може збільшити вплив і контроль церкви над державою та вільним ринком, які останнім часом почали домінувати через зменшення ролі церкви у громадянському, соціальному, освітньому та культурному житті суспільства [9, с. 34]. Внаслідок цього багато людей британців не бачать зв'язку між місією церкви та основними сферами власного публічного і приватного життя. Оскільки більшість людей мислять прагматично, християнство стає для них малозрозумілим, адже вони вже не бачать його практичного втілення [8, с. 23].

У такій ситуації Мілбанк і Пабст пропонують реалізовувати принципи постліберальної політики, згідно з якою церква не може мислити себе лише категоріями виживання й оновлення, розуміючи свою роль тільки в проголошенні трансцендентних істини. Роль церкви вбачається у створенні справжньої спільноти, що прагне до свободи і справедливості, які сприймаються як етичні категорії. Ці спільноти можуть бути об'єднаними лише навколо спільної етичної мети суспільного буття – «бути разом у вільній гармонії» [5, с. 7]. Врешті, автори наполягають на потребі не лише активізації місцевого самоврядування та регіонального представництва, але насамперед участі окремих осіб і груп у громадських політичних дебатах та прийнятті рішень. У той час як ліберальна демократія схиляється до «демократичного деспотизму» і тиранії масової думки, постліберальна «політика доброчесності» підкреслює необхідність справжнього плюралізму, в якому можуть бути озвучені та розглянуті різні ідеї. Джерелом життєздатності такої представницької системи є сукупність різних ідей та наявність вибору між реальними альтернативами щодо телеологічного прагнення до спільного майбутнього. У такий спосіб автори намагаються віднайти новий шлях в реалізації принципу єдності в різноманітті.

В результаті дослідження стану розробки проєкту Мілбанка й Пабста було виявлено, що він не викликав помітної критичної рефлексії в богословському середовищі, за винятком окремих рецензій їх робіт. Зокрема, американський богослов Джонатан Коул зазначає, що постліберальні політичні богослови, пропонуючи відроджувати такі поняття та практики, як «солідарність», «взаємні зобов'язання», «плюралістичний організм», «конституційний корпоративізм», «персоналізм» та «субсидіарність», випускають з уваги той факт, що насправді ці явища існують різною мірою, хоча фрагментарно і непослідовно, у різних країнах ліберального світу [2]. Коул зазначає, що автори не пропонують по-справжньому структурних змін, які могли б вирішити системні проблеми лібералізму. Такі ідеї, як повага до кожної суспільної ролі, потрібність альтернативного ділового етосу, покликані перетворити людську гідність на «соціальну валюту». Однак ці пропозиції закликають перш за все до культурних змін та переосмислення суспільних ролей, але не пропонують радикальних, знову ж таки, структурних змін [2]. Видається, що Коул припускають, що постлібералізм позиціонує себе як антилібералізм, однак, виходячи з робіт радикальних ортодоксів, можемо

стверджувати, що концепт постлібералізму – це спроба віднайти новий вимір ліберальної політики, виявити та виправити її системні недоліки. Запропонувавши цілу низку конкретних пропозицій стосовно реформування соціально-політичної сфери, їх проєкт виступає цілісною альтернативою сучасному лібералізму, залишаючись водночас в його системі координат. Як писав історик Юваль Харарі: «Проєкт постлібералізму міг би стати поштовхом для переродження лібералізму в нову форму. У минулому лібералізм уже зазнавав криз, подібних до сучасних. Етап становлення глобалізації та лібералізації закінчився Першою світовою війною, потім світ побачив розквіт фашизму. Після «часу Гітлера» в 1950–1970-х роках настав «час Че Гевари», коли соціалісти звинуватили лібералів у тому, що їхні ідеї – лише фіговий листок для прикриття потворності глобального капіталізму. Після всіх цих криз лібералізм став сильнішим, ніж раніше. Причина полягає в тому, що ліберальна система виявилася більш гнучкою і динамічною, ніж ті, які їй протиставляли: імперії, фашизм, комунізм. Частково це відбулося завдяки її здатності адаптувати кращі ідеї останніх, наприклад, охорону здоров'я і соціальне забезпечення тощо»[3]. Отож, в умовах наявної глобальної кризи лібералізму, маємо підстави зробити висновок, що завдяки спробам його переосмислення, зберігається можливість віднайти новий вимір лібералізму. Не відкидаючи ідейні та етичні основи постлібералізму радикальних ортодоксів, але доповнивши його більш зваженим, реалістичним поглядом на людську природу, видається можливим за умови подолання секуляризму як пануючої парадигми сучасності, вибудувати лібералізм «з добродесним обличчям», або ж окреслити його як «постсекулярний лібералізм».

Висновки. Мілбанк і Пабст обґрунтували проєкт постліберальної соціально-політичної теорії «політики добродесності», яка прагне сприяти індивідуальному розвитку та взаємному вдосконаленню. Постлібералізм спрямований на те, аби відновити давні й різноманітні традиції «консервативного християнського соціалізму», який відстоює ідею спільнотності та співучасті, наголошуючи на потребі в ціннісному й етичному вихованні населення та забезпеченні рівноправ'я. Автори наполягають на активізації широкого народного руху задля формування політики загального блага, який зможе подолати бінарні поділи, що розділяють західні країни та весь світ: молодих проти старих, капіталістів проти робітників, місцевих щодо іммігрантів, міста проти сільської місцевості, релігійних проти світських. Постліберали пропонують віднаходити нові способи об'єднання окремих осіб і груп з протилежними цінностями та інтересами, щоб стати більш широким міжкласовим і міжкультурним рухом. Завдання християнських церков, згідно з постлібералізмом, полягає у збільшенні їх впливу на суспільство не лише через політичні партії, але й через активну участь в економічній, культурній, освітній та політичній сферах життя суспільства.

Література:

1. Черенков, М. Н. Культура впливального меншинства / М. Н. Черенков – С.: ДІАЙПІ, 2010. – 180 с.
2. Cole J. Political Anthropology And The Post-Liberal Future [Електронний ресурс] / Jonathan Cole // Political Theology Today – Режим доступу до ресурсу: <https://politicaltheology.com/political-anthropology-and-the-post-liberal-future-jonathan-cole/>.
3. Harari Y. N. We need a post-liberal order now [Електронний ресурс] / Yuval N. Harari // The Economist – Режим доступу до ресурсу: [we-need-a-post-liberal-order-now](https://www.economist.com/leaders/2019/09/02/we-need-a-post-liberal-order-now).

4. *Hooker, R.* Of the Laws of Ecclesiastical Polity / R. Hooker – C.: Cambridge University Press, 2004. – 284 с.
5. *Milbank J.* The Anglican Polity and the Politics of the Common Good / J. Milbank, A. Pabst. // The Christian Journal of Social Ethics, : – С. 7–15.
6. *Milbank J.* The Politics of Virtue: Post-Liberalism and the Human Future / J. Milbank, A. Pabst. – L.-N.: Rowman & Littlefield International, 2016. – 385 с.
7. *Pabst A.* A post-liberal world? [Електронний ресурс] / Adrian Pabst // Doc-research – Режим доступу до ресурсу: doc-research.org.
8. *Pickstock, C.* After Writing: On the Liturgical Consummation of Philosophy / C. Pickstock. – Oxford: Blackwell, 1998. – 312 с.
9. *Prochaska, F.* Christianity and Social Service in Modern Britain: The Disinherited Spirit / F. Prochaska.– O.: Oxford University Press, 2008. – 228 с.
10. *Williams R.* Liberalism and capitalism have hollowed out society – so where do we turn now? [Електронний ресурс] / Rowan Williams // New Statesman, – Режим доступу до ресурсу: <https://www.newstatesman.com/culture/books/2016/10/liberalism-and-capitalism-have-hollowed-out-society-so-where-do-we-turn-now>.

УДК 361.6

Рязанцева Т.О.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

ТЕОРЕТИЧНІ ПРИНЦИПИ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У СКЛАДІ ЄВРО-АЗІЙСЬКОЇ АКРЕДИТАЦІЙНОЇ АСОЦІАЦІЇ

У статті представлена основа богослов'я і богослов'я освіти ЄААА, на якій побудоване навчання і виховання у закладах вищої освіти, що входять до її складу. Євро-Азіатська акредитаційна Асоціація формує та запроваджує богослов'я та богослов'я освіти, які є провідними у роботі шкіл, що входять до її складу. Навчальні та виховні програми, а також організація та проведення навчально-виховних процесів у даних школах мають відображати характеристики даного богослов'я та богослов'я освіти. Шляхи, якими формується та запроваджується у школах ЄААА богослов'я та богослов'я освіти ЄААА визначаються структурою самої Асоціації.

Ключові слова: *Євро-Азіатська акредитаційна асоціація, богослов'я, богослов'я освіти, заклади вищої освіти, історія виникнення ЄААА, місія Бога, місія ЄААА.*

Рязанцева Т.А. Богословское основание образовательной деятельности высших учебных заведений в составе Евро-Азиатской Аккредитационной ассоциации. В статье представлена основа богословия и богословия образования ЕААА, на которой построено обучение и воспитание в высших учебных заведениях, входящих в ее состав. Евро-Азиатская аккредитационная Ассоциация формирует и внедряет богословия и богословия образования, являются ведущими в работе школ, входящих в ее состав. Учебные и воспитательные программы, а также организация и проведение учебно-воспитательных процессов в данных школах должны отражать характеристики данного богословия и богословия образования. Соединение формируется и вводится в